

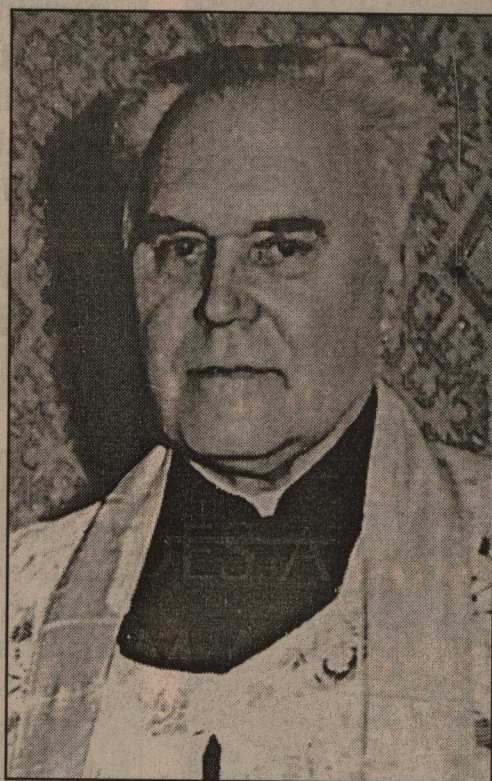
Šā gada 16. jūlijā aprit 100 gadi, kopš dzimis, un 27 gadi, kopš Jelgavas Miera kapos guldīts teoloģijas doktors, Svēto Rakstu licenciāts, savā laikā Aglonas ģimnāzijas inspektors, Krāslavas ģimnāzijas direktors, tagadējās Jelgavas katedrāles atjaunotājs priesteris Izidors Ancāns. Jelgavas vēsturē viņš ir nozīmīgs ar to, ka pēc otrā pasaules kara no gruvešiem atjaunoja katoļu baznīcu Jelgavā.

Jelgavas Romas katoļu draudze ar dziļu cieņu un milestību atceras doktoru Izidoru Ancānu, kas ne tikai atjaunoja pēc kara nopostīto baznīcu un pēc tam daudz strādāja pie baznīcas iekšdarbu veikšanas, bet arī kā priesteri, kas milēja savu Baznīcu.

Svētdien, 14. jūlijā, plkst. 15 Jelgavas Miera kapos notiks kaussvētki ar apstāšanos pie I. Ancāna kapa.

Atceroties šo nozīmīgo Baznīcas darbinieku, Jelgavas katedrālē ceturtdien, 16. jūlijā, plkst. 10 notiks viņa atcerei veltīta Svētā Mises un pēc tam aizlūgums Miera kapos pie Izidora Ancāna atdusas vietas.

Jelgavas diecēzes kūrīja aicina visus, kas atceras doktoru Izidoru Ancānu, piedalīties šajos atceres pasākumos.

Izidors Ancāns, Dr. Th., Lic. Scr. S.

(1896—1969)

Teoloģijas doktors un Svēto Rakstu licenciāts Izidors Ancāns dzimis 1896. gada 16. jūlijā Līvānu draudzē Molkoltsā sādžā. Viņa vecāki Gabrils un Anna bija zemkopji. Izidors, kā viņš pats rakstā savās atmiņās, bija dzimis rījā, bet šajā laikā tēvs ar brāli bija pārcēlušies zemi un tēvs cēla dzīvi citā vietā.

Jau agrā bērnībā Izidors izrādīja lielu interesi par grāmatām. Tēvs, linus kulstīdams, lasīja pasakas, bet māte, dziedājot dziesmas, dziedāja tautdziesmas.

1906. gadā Izidoru Līvānu draudzē, kur tolaik kalpoja priesteris Vitālijs Treibšs, piedāvāja pie Pirmās Svētās Komūnas. Jau nākamajā gadā zēns sāka mācības I pakāpes pamatskolā Dubnas kreisajā krastā Muktupāvelos. Daudz grūti zēnam bija jāpārvar, lai iekļūtu pāri upei, jo sevišķi aukstā laikā.

1910. gadā zēns pabeidza pamatskolas skolu un līdz 1914. gadam mācījās Līvānu skolā.

1914. gada 11. jūnijā jau pilnībā, sajuzdams aicinājumu iestāties garīgā kārta, iestājās Pēterpils Garīgajā seminārā.

1916. gada 5. martā Izidors Ancāns ieguva četras zemākās svēti-

bas. Visapkārt plosījās pirmais pasaules karš un piedevām vēl revolūcija Krievijā. Sakarā ar šiem notikumiem un paredzēto Garīgā semināra slēgšanu Izidors izstājās no Semināra un nākamajā gadā iestājās poļu leģionā. No Pēterpils leģionu pārsūtīja uz Baltkrieviju un likvidēja. Ancāns pārbrauca uz Daugavpili un iestājās krievu armijā, kur viņu norīkoja darbā kancelejā. Taču politiskie notikumi strauji virzījās uz priekšu. 1920. gadā poļi ieņēma Daugavpili un Izidoru aizveda gūstā.

Pēc atbrīvošanas no gūsta viņš atgriezās dzimtenē un uzsāka darbu Ludzas pilsētā par valdes sekretāru.

Pēc Garīgā semināra nodibināšanas Aglonā I. Ancāns iestājās tanī un 1922. gada 1. aprīlī tika iesvētīts par priesteri. Tā paša gada Baltajā svētdienā — Svētā Jura dienā — Līvānu dievnamā notika sen nebijušas svinības — jauniesvētītā priesteris I. Ancāns pirmā Svētā Mises savas dzimtas draudzes baznīcā, klātesot vecākiem un lielam ticīgo pulkam.

Pirmā darbavieta jaunajam priesterim bija pie dekāna P. Apšinieka Viļakā. Otrs no-

mināts bija uz Nautrēniem pie dekāna G. Zača. Pēc ierašanās Nautrēnos pienāca jauns norīkojums — uz Aglonu. Tur par draudzes prāvestu kalpoja D. Jasinskis. Tā kā prāvestam bija daudz pienākumu bīskapa kūrījā, Ancāns pildīja vikāra un prāvesta pienākumus Aglonā.

1923. gada 14. novembrī viņš saņēma bīskapa A. Springoviča norīkojumu doties uz Romu studēt teoloģiju un Svētos Rakstus. Nepilni seši gadi pagāja studijās, un 1929. gada jūlijā I. Ancāns nokārtoja pēdējos eksāmenus un laimīgi atgriezās Rīgā jau kā teoloģijas doktors un Svēto Rakstu licenciāts. Tūlīt bīskaps viņu norīkoja par profesoru Rīgas Garīgajā seminārā.

1933. gadā Ancānu nosūtīja darbā par Aglonas ģimnāzijas inspektoru, bet nākamajā gadā — par skolu kapelānu Ludzā. Savukārt Izglītības ministrija viņu 1935. gadā iecēla par Krāslavas ģimnāzijas direktoru.

1940. gadā, krievu armijai okupējot Latviju, 12. oktobrī viņu atbrīvoja no direktora pienākumiem.

Vācu okupācijas laiku viņš pavadīja Krāslavā, kur palīdzēja sakārtot izpostīto baznīcu, Svētā Donāta kapelu, u.c.

1942. gada decembrī metropolīts A. Springovičs viņu ie-

cēla par skolu kapelānu Varakļānos pie dekāna K. Kaļinikas. Bet jau 1943. gada jūlijā I. Ancāns sāka kalpot Daugavpilī. Tajā pašā gadā viņš ieradās Jelgavā, kur pārdzīvoja Jelgavas briesmīgo bombardēšanu. Skaistā un vēsturiskā Jelgavas katoļu baznīca bija vienas drupas.

Pamazām atjaunojās dzīve karā izpostītajā Jelgavā. Taču sākās I. Ancāna ciešanu gadi, kas plaši aprakstīti viņa atmiņās.

1950. gada 29. maijā viņu apcietināja un tā paša gada 2. decembrī notiesāja "par dzimtenes nodevību" ar brīvības atņemšanu uz 10 gadiem, izsūtījumu un mantas konfiskāciju.

1956. gada 29. maijā viņš atgriezās Latvijā un kalpoja par prāvestu Kuldīgā, bet 1966. gadā tika iecelts par Jelgavas dekānu un Rīgas Garīgā semināra rektoru.

Taču daudzie pārdzīvojumi un ciešanu ceļš bija stipri iedragājis viņa veselību. 1969. gada 12. jūlijā dekāns I. Ancāns pārkāpa mūžības sliekšni. Apbedīšana notika 16. jūlijā — Dievmātes Skapulāru dienā — nelielā dzimšanas dienā, kad pirms 73 gadiem viņš bija ieraudzījis dzimtas Latgales silto sauli un dzidrās debesis.

Sēru dievkalpojumu vadīja bīskaps (vēlākais kardināls) Ju-

GADES ATCERE TEOLOĢIJAS DOKTORAM DRAM ANCĀNAM

Ilijans Vaivods. Apbedīšana notika Jelgavas vecajos kapos, piedaloties pāri par 60 garīdzniekiem un kuplam ticīgo skaitam.

Tagad I. Ancāna pēdējo atdusas vietu rotā gaumīgs piemineklis.

Kā cilvēks dekāns I. Ancāns bija ļoti draudzīgs, arī sabiedrīks, atsaucīgs, sapratīgs un izcils. Viņš bija viegli pieejams un izpalīdzīgs. Tāpēc viņu cienīja ticīgie un jo sevišķi jaunatne. Novēroju, ka Garīgā semināra audzēkņi allaž brīvos

brīžos pulciņos vien grupējās ap savu iemīļoto rektoru draudzīgās pārrunās, jo jauniešiem, it sevišķi Garīgajā seminārā, bieži ir daudz neskaidru vaicājumu, uz kuriem vislabāk var un spēj atbildēt augsti izglītots sirmgalvis, kāds bija I. Ancāns.

1991. gada 9. jūlijā I. Ancānu rehabilitēja. Rehabilitācijas apliecību parakstījis toreizējais ģenerālprokurora vietnieks (tagad ģenerālprokurors) J. Skraustiņš.

Šogad paiet 100 gadu kopš

Izidora Ancāna dzimšanas. Šim notikumam gatavojas viņa bijušie audzēkņi, Garīgā semināra profesori ar rektoru V.E. bīskapu A. Justu, gatavojas dzimtā Livānu draudze un Jelgavas draudze, kur atrodas viņa atdusas vieta.

Lai mūsu lūgšanas un Svētās Komūnijas tiek veltītas par šā izcilā priestera Izidora Ancāna dvēseles mieru!

ALBERTS BUDŽE,
Tilžas prāvests

Jelgavas baznīcas atjaunošana

(No dekāna Izidora Ancāna atmiņām)

Jelgavas baznīca II pasaules kara laikā bija stipri cietusi: nodegusi, stipri sašauta, it sevišķi tornis. Saglabājušās bija divas altāru statujas — Dievmātes un Jēzus Sirds. Tās bija veidotas no ģipša un pēc ugunsgrēka drusku apkvēpušas. Es tās gribēju saglabāt. Atnāku pa dienu un ar ķieģeļiem aizlieku durvis. Bet no rīta atkal atrodu ķieģeļus izgāztus. Vienu rītu atnāk ielu naktssargs Misjuns un ziņo, ka noķēris baznīcas laupītāju. Kāds Krāslavas krievis, kas pie laulības pārgāja katoļticībā, piedzēries un ielauzies baznīcā, norāvis tās statujas zemē un ar cirvi šasītis. Man to bija ļoti žēl...

Bet nenormāls jau bija stāvoklis. Mēs uzrakstījām lūgumu reliģijas lietu pilnvarotajam atļaut atjaunot baznīcu. Tas saka:

— Es nevaru atļaut! Lūgums jāsūta uz Sovnarkomu (Maskavu).

Vēl šodien šis lūgums guļ bez atbildes.

Tad mēs griežāmies pie pilsētas izpildkomitejas. Tā, vēl nezinādama savu tiesību apjomu, mums atļāva būvēt baznīcu. Vēlāk gan man pārmeta: kas jums deva atļauju? Es saku:

— Pilsētas izpildkomiteja. Tie brīnās un saka: vai jūs nezinājāt, ka izpildkomitejai nav tiesību to atļaut? Es saku:

— Izpildkomitejai pašai jā-

zina, kas ietilpst viņas tiesībās.

Beidzot dabūjām atļauju baznīcu atjaunot. Vispirms savu bijušo objektu apvilkām ar dzeloņdrāti vairākām kārtām. Skatāmies, kādu dienu seši virsnieki izlien caur drātīm, līdznesdami šaušanas mērķi — krūšutēlu, un paiet mums garām, ieiedami baznīcā. Es arī ieeju. Viņi, nolikuši krūšutēlu pie altāra, gatavojās šaušanai. Es saku:

— Ko jūs te gribat darīt? Vai tad baznīca ir šautuve? Vai jūs neredzat, ka mēs gribam to atjaunot? Taču žogs jau apstiepts.

Beidzot tie tomēr aizgāja.

Nav mums ne baznīcas, ne sarga, kas sargātu materiālus. Nolemjam, kamēr baznīcai nav plāna, uzcelt sarga būdu. Uzcēlām sakristejana māju. Tad sākām taisīt baznīcai durvis, lai tur varētu nolikt materiālus.

Tad Dievs sūtīja padomu. Kamēr mēs liekam jumtu sakristejām, no valsts darba atbrīvojās priesteris Vaclavs Kozlovskis (1901, iesv. 1933 — 1968). Es viņam piedāvāju palīdzēt mūsu būvdarbos. Viņš pats bija būvtehniķis un labi pazinās ar arhitektiem. Tā 1945. gadā V. Kozlovskis viens pats uz zemes izstrādāja jumta segumu altāra telpām un krusta jomam. Bez stalažām viņš uzlika arī krusta jumtu.

Tāpat V. Kozlovskis arī uz-

lika šifera jumtu altārtelpai un krusta jomam.

Tā mēs ar dēļiem, cik varējām, nodalījām no pārējās daļas baznīcu. Kaut griestu vēl nebija, sākām noturēt dievkalpojumus, neprasdami atļaujas, jo neviens mums tās nebūtu devis.

Palēnām turpinājām izbūvēt altāri un sakristeju. Dzīvokli sev celt nevarēju pat iedomāties, jo ar baznīcas atjaunošanu gāja ļoti grūti. Tad nolēmu sev dzīvokli iekārtot, pārbūvējot sakristeju augšas. Ielikām logus uz baznīcu, iemūrējām krānsis un pārgājām tur dzīvot.

1946. gadā strādājām pie pārējās baznīcas un torņa. Lai tornis otru reizi nedegtu, visus griestus un kāpnes tornī betonējām. Grūti mums gāja: nekā nebija un arī nevarēja dabūt. No visām pusēm vēl traucēja. Izplatīja ziņas, ka mēs naudu saņemšot no ārzemēm. Tās baumas nesa pat izpildkomitejas locekļi. Kāda pasta darbiniece apgalvojusi, ka pati redzējusi, ka mēs saņemumuši pusotra miljona rubļu. Bet Dievs tomēr gādāja.

Man strādāja 6—7 strādnieki, kuriem es maksāju 100 rubļu dienā. Dienā jāizmaksā 6—7 simti rubļu. Bet baznīcā kolektes bija 5—6 simti rubļu. Tātad varēju samaksāt tikai vienam strādniekam. Bet es negribēju parādīt, ka mums nav naudas, ko maksāt strād-

niekiem. Dažiem samaksāju sestdien, bet pārējiem apsoli-ju pirmsdien.

Svētdien kapu kapličā dievkalpojuma kolektē savācu ap 500 rubļu. Kapličas sakristejā stāvu norūpējies, ko darišu pirmsdien? Te ienāk viena sievīna un ziedo baznīcas atjaunošanai 2000 rubļu! Es viņai saku:

— Kāds eņģelis tevi tagad atsūtīja? Man tagad ir tik grūts stāvoklis.

Apjautājos viņas uzvārdu. Viņa ziedojot kopā ar tēvu. Tēvs — Pēteris Dambe. Arī vēlāk vairākkārt viņš ziedoja dievnama remontam.

Darbs lēnām virzījās uz priekšu, jo ne vienmēr varēja dabūt vajadzīgos materiālus. Pēkšņi arhitektūras pārvalde aizliedza noturēt dievkalpojumus, kamēr nebūs pilnīgi pabeigti atjaunošanas darbi. Kur lai mēs liekamies?

Tas notika pirms Debeskāpšanas svētkiem un Vasarsvētku 40 stundu atlaidām. Izstāģāju visas iestādes, kamēr dabūju atļauju izmantot sakristejas un altārtelpu.

Vēl nebijām tikuši galā ar neatliekamām būvēm, pēkšņi nāca naudas reforma. 1947. gadā apstājās visa darbība.

1948. gada pavasarī atkal uzsākām restaurācijas darbus un līdz 28. augustam tikām tikāl, ka jumts bija uzlikts, griesti salikti un paveikti visi mūra darbi. Atlika vienīgi izkrāsot dievnamu un uzcelt torņa špi-ci.

28. augustā atbrauca bīskaps P. Strods (1892 — iesv. 1916 — 1960) un konsekrēja dievnamu. Torni nodomāju celt vēlāk, bet pagaidām sagatavot vajadzīgos materiālus. Torņa spice paredzēta 22 m. Es biju sagādājis četrus stūra balķus pa 11 m un arī diezgan daudz dēļu torņa logiem.

Bet Vasarsvētku otrajā dienā 1950. gada 29. maijā mani paņēma čeka. Konfiscēja visu naudu 4500 rubļu, obligācijas un man piesprieda 10 gadu lāģera bez kādas vainas.

Piezīme. No jauna Jelgavā priesteris I. Ancāns atgriezās tikai 1966. gadā, kad tika iecelts par Jelgavas dekānu un Rīgas Garīgā semināra rektoru.

Apkopojis ALBERTS
BUDŽE,
Tilžas prāvests